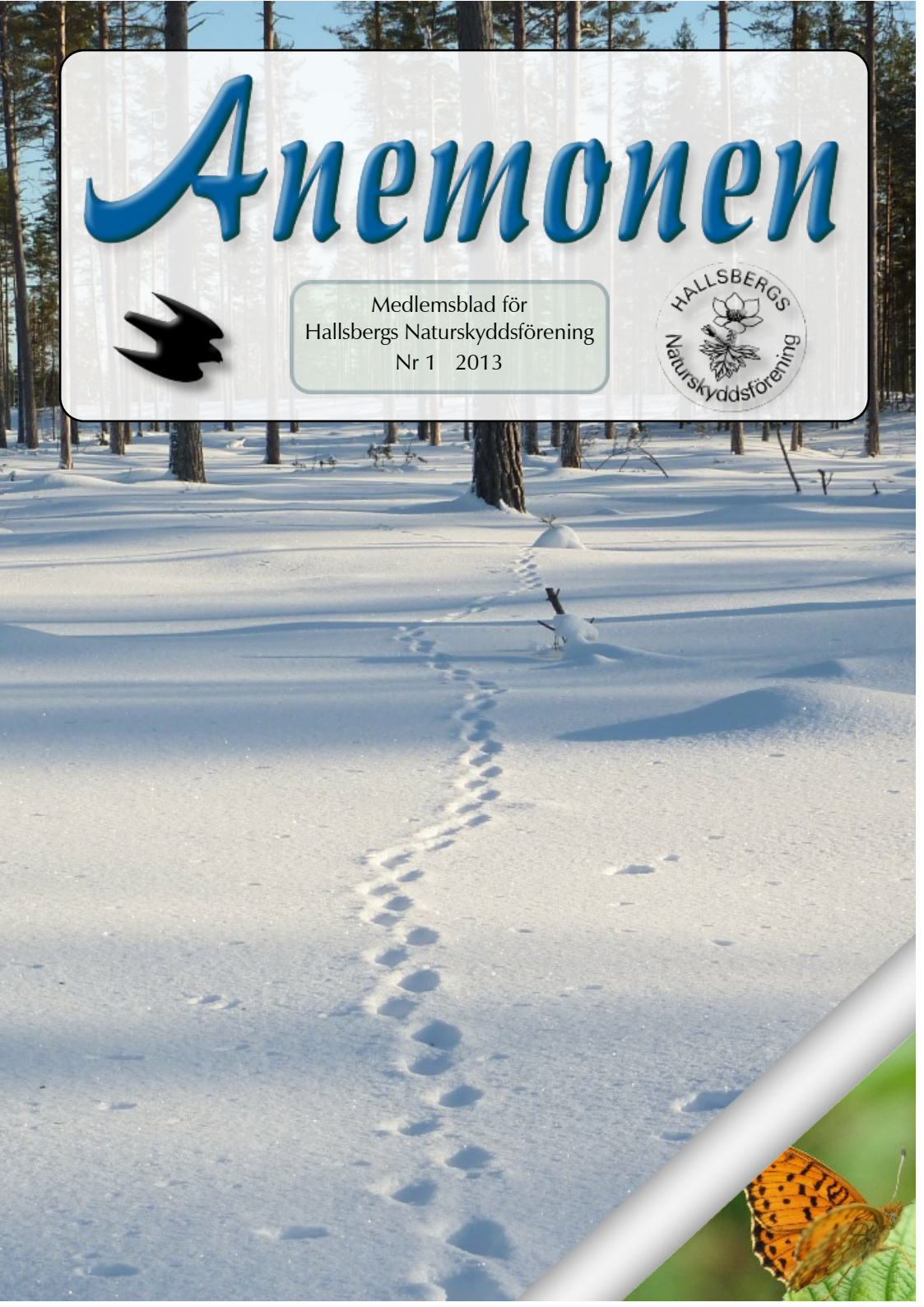

Aneimonen

Medlemsblad för
Hallsbergs Naturskyddsförening
Nr 1 2013

Innehåll

Ordföranden har ordet	3
Årsberättelsen	5
Naturreservat i Hallsberg	11
Fenologi	18
Ur programmet	19
Kallelse till Årsmöte	20
Program 2013	21

Omslagsbilderna:

Framsidan

Snön ligger vit och en räv har haft sin gång på väg in i tallskogen i Tripphult, men även om snön är vacker och skidföret utmärkt kan man drömma en stund om sommaren som kommer med blommor och fjärilar och bad i Tripphultsjön. Jag har haft Tripphultsområdet som ett andra hem i flera år och på årsmötet ska jag visa några av de bilder jag tagit där.
/Sture Hermansson

Baksidan

Det kändes onekligen privilegierat att få lämna det dystra novembermörkret i Sverige och istället få möta Sydamerikas sommar och vandra på Patagoniens blommande hedar. Inte blev upplevelsen sämre av att sedan under ett par veckor kryssa mellan öar vid Antarktiska halvön och att där bland isbergen liksom följa forskningsresande som Otto Nordenskjöld i spåren och få uppleva stora vandringsalbatrosser och kondorer och få närbildkontakt med helt orädda pingviner. Jag kommer att berätta och visa bilder om detta på Knuten den 12 februari.
/Arne Holmer

Hallsbergs Naturskyddsförening

www.naturskyddsforeningen.se/hallsberg

Kontaktpersoner:

Ingela Wallin 0582-161 53
Arne Holmer 0582-407 58

På vår hemsida finns
förutom programmet, länkar och bilder från olika aktiviteter.

ORDFÖRÄNDEN HAR ORDET

Knackeli-bank på dörren! Vem där? Åh, det är 2013, som vill in! Gott Nytt År på er alla! Ett nytt oskrivet kapitel, med längtan och drömmar, ligger för våra fötter! Vart tog det gamla året vägen, och blev det ett bra eller dåligt år? Förde det med sig glädje eller sorg?

För egen del ska jag inte klaga. Året flög iväg med raketfart, som alltid. Och det innebär, att man har fullt upp med aktiviteter och trevligheter! I höstas gick jag i pension! Visserligen några år för tidigt, men pengar är inte allt. Jag njuter varje dag av att inte behöva stressa iväg och klara av alla uppgifter, som skolan idag kräver av mig! Undervisa ska man göra och det gäller att få med alla mål, och då måste man dokumentera. Det är omdömen, betyg, åtgärdsprogram, individuella utvecklingsplaner, LPP:er (Lokala Pedagogiska Planeringar), arbetsplaner, likabehandlingsplaner, kvalitetsredovisningar m.m. Ja, jag blir trött bara jag tänker på det! När jag för lite drygt 40 år sedan 1972 gick ut Lärarhögskolan i Kalmar, var det inte så komplicerat att vara lärare. Det var roligt, och man prövade mycket nytt, full av entusiasm. Men inte höll jag på och dokumenterade allt, och framför allt inte på datorer, för det fanns inga i skolans värld! Nu får man lära sig hur man fyller i olika dokument på datorn, och när man precis har fattat och lärt sig det, så har de nästa år bytt skepnad och ser ut på ett nytt sätt! Suck, hjälp! Men nu är jag fri och gör som jag vill. Jag har varit och vikarierat ett par dagar och det är helt ok, men inte för mycket!

Nu har julen och även nyår hunnit passera, när jag skriver dessa rader. Jag

befinner mig som nästan alltid under högtiden i Göteborg, där jag har min familj. Den 23 december snöade det och blåste för fullt, när jag morskt knallade iväg till Liseberg och deras julmarknad. Med kapuschongen uppdragen över huvudet såg jag ut som en riktig snögubbe! Det är bra vackert att vandra runt där och skåda alla ljusen och de olika attraktionerna. Vädret inbjöd inte till att plocka upp plånboken och spendera en massa pengar i det ymniga snöfallet. Men lite brände jag, fast bara lite. Däremot åkte jag det stora Hjulet. Långsamt matade det på. Det är hur många korgar som helst, där folk som ska kliva i och ur. Det är otäckt högt och jag skådade ut över ett disigt Göteborg. Vinden ven och slet i korgen, som jag satt i. Ibland började den gunga betänkligt och det kändes oroväckande, och jag var glad när jag åter kunde trampa fast mark under fötterna.

Julafton tillbringade jag hos min bror, som bor strax utanför staden. Landskapet var hur tjusigt som helst. I holken satt kattugglan och tittade ut. Den undrade väl vad vi höll på med. Snön låg överallt och det var riktig julstämning. Det var som ett julkort! Men det var då det, på juldagen kom regnet och sen var det åter grått och trist.

En kväll var vi på Göteborgsoperan och såg Chess. Det var en pampig föreställning med härlig musik. Jag tycker det är så speciellt och högtidligt, att besöka operan där den ligger nere i hamnen, och alla båtar är dekorerade med ljusgirlander, julstaden Göteborg.

En annan natt var mindre rolig. Jag vaknade av en kraftig smäll och for upp.

Först trodde jag det var morsan, som farit omkull, men hon låg snällt i sängen och sov. När jag gick genom vardagsrummet tyckte jag det kändes ovanligt kallt och vad får jag se? Ett fönster har blåst upp och ytterrutan har kraschat! Där på fönsterbrädan sitter en av mina katter bland kaktusar och tittar ut genom fönstret på tredje våningen. Det kändes inte kul och jag vågar inte tänka på vad som kunnat hända. Ja, det har varit en blåsig julhelg!

Idag tjuvtrådade talgoxen när jag gick hem från affären. Vi går mot ljusare tider och våren är snart här. Den härliga våren, som alla längtar till eller åtminstone de flesta av oss. Hallsbergs Naturskyddsförening har åter trollat

fram ett program, som vi hoppas ska falla alla i smaken. Ni är hjärtligt välkomna till våra aktiviteter, och det är inte heller förbjudet att komma med förslag på programpunkter till oss. Det kanske finns någon/några, som skulle vilja vara med i ett nätverk och jobba med någon speciell fråga? Hör av er! Vårt Länsförbund hjälper oss gärna igång, de har mycket på sin agenda.

Till sist, TACK alla som är med och driver vår förening framåt! Utan er ingen förening, och jag ser med glädje fram mot fler aktiva medlemmar och vänner! Mycket välkomna!

Ingela Wallin

Före regnet

Fick jag en hotfull blick av det onda ögat, eller var det bara det reflekterande skiktet längst bak i ögat, som ugglan har för att se bättre i svagt ljus, som fick ugglans öga att lysa som ett stoppljus i blixtljuset

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2012

Styrelsen presenterar härmed verksamhetsberättelsen för år 2012.

Styrelsen har haft följande sammansättning:

Ordförande	Ingela Wallin
Vice ordf.	Sture Hermansson
Sekreterare	Arne Holmer
Kassör	Ingemar Hallberg
Övriga ledamöter:	Tage Aronsson, Sven Nederman, Ingrid Ohlsson, Clas Göran Larsson, Sture Sjöstedt
Styrelsesuppleanter:	Karl Gustaf Nilsson, Helena Blücker, Kerstin Pettersson

Styrelsemöten:

Styrelsen har under året haft 9 protokollförda sammanträden. I april och juni samlades vi i klubbstugan i Herrfallsäng. I augusti var vi inbjudna till Viby prästgård. Vid övriga sex möten har vi varit på Knutens dagcentral.

Möten, konferenser och kurser:

Ingela Wallin har under året varit kretsens representant i Länsförbundets styrelse med Ingrid Ohlsson som suppleant.

Ingela Wallin, Sture Hermansson, Arne Holmer, Ingrid Ohlsson, Sven Nederman, Kerstin Pettersson och Kerstin Lundqvist deltog i länsstämman. Den ägde rum på M/S Wettervik under en tur i norra Vätterns skärgård den 22 april.

Ingela representerade också kretsen på Naturskyddsföreningens riksstämma i Falkenberg den 16-17 juni. En rapport från dessa dagar har hon lämnat i nr 2 av Anemonen 2012.

Sven Nederman var vår valde representant vid Hopajolas årsmöte.

Ingemar deltog den 14 november i ett möte med miljöminister Lena Ek varvid det diskuterades varg. Erfarenheter från det mötet föranledde Ingemar att efteråt sända en skrivelse med frågor och kritiska kommentarer till miljöministern.

Ingemar deltog några dagar senare i en sammankomst med Rovdjursföreningen och Viltförvaltningsdelegationen i Ånnaboda den 17-18 november. Mötet var intressant och kändes positivt. Ingemar ingår nu i Viltförvaltningsdelegationen.

Sture H. och Sven har deltagit i möte med Nyköpingsåns vattenvårdsförbund angående Tisaren.

Ett möte på länsplanet den 27 oktober på temat "Ett starkare länsförbund" blev inställt. Istället ordnades en "Alternativ Nobelfest" den 10 december. Med glimten i ögat utnämndes då Hallsbergskretsen till "Årets publicist 2012" för Anemonen och hemsidan, och vi tilldelades ett diplom och en penna som Ingela Wallin tog emot.

Skrivelser och kontakter med myndigheter och organisationer:

Vi har besvarat samrådshandlingar i byggnadsärenden till kommunen i fråga om Rala industriområde etapp 2 och 3 och en samrådshandling rörande Fågelhult 1:12 i Hjortkvarns samhälle. Vi har yttrat oss i planärenden gällande detaljplan för Vibytorpsområdet, detaljplan för området söder och öster om Konsum i Hallsberg och detaljplan för Pålsboda torg.

Sture H. har varit på informationsmöte om planerad utbyggnad av järnvägsspåren i Hallsberg och dubblering av spåren söderut mot Motala. Han har ställt en skrivelse i ärendet till myndigheterna.

Arne har vid möte med Vägverket hämtat information om planerad ny sträckning av väg 51 mellan Kvarntorpskorset och Svennevad.

Hallsbergskretsen och Kumlakretsen har skrivit till Försvarsmakten och begärt borttagning av dumpad ammunition i svenska sjöar och i synnerhet i Tisaren som är vattentäkt för en stor del av södra Närke. Skrivelsen har utformats av Åke Teljå.

Vid en liten högtidlig ceremoni i Folkets Hus i Hallsberg den 17 december tilldelades Karl Gustaf Nilsson Hallsbergs kommuns miljöpris. En del av motiveringarna var ungefär denna: ”Han har ingen like i kommunen när det gäller ett kunnigt och engagerat arbete för bevarande av värdefull natur”.

Klubbstugan i Herrfallsäng:

Inga speciella underhållsåtgärder av huset har gjorts.

Två styrelsemöten har varit förlagda till klubbstugan. Den vid det här laget ”traditionella” ugglekvällen startade också som vanligt i klubbstugan och inför Naturnatten den 5 juni samlades vi där för en sillsexa som följdes av en kvällsvandring bland blommorna och fågelsången ute i ängen.

En kväll i september samlades vi här för kamratlig samvaro till en liten surströmmingskiva. Den genomfördes utan större missöden med 12 deltagare.

Anemonen:

Vår föreningstidning har som vanligt utkommit med två nummer med Sture Hermansson som redaktör.

Hemsidan:

Hemsidan på Internet har hållits uppdaterad av Arne Holmer.

Studiecirklar:

Vi startade en studiecirkel om smågnagare tillsammans med Naturskyddsföreningen i Kumla. Den kunde dock inte fullföljas på grund av brist på smågnagare. Det har nämligen varit ett mycket dåligt ”sorkår”.

Några av kretsens medlemmar har deltagit i limnologiska studier inom ramen av en ”Å-cirkel” som administrerats av Naturskyddsföreningen i Kumla (Åke Teljå). Cirkeln startade med ett vattenrådsmöte på Knuten den 23 april varvid Anders Larsson informerade oss om Hjälmarens och Hjälmarens vattenvårdsförbund. Andra aktiviteter i cirkeln var bl.a. vattenstudier i Tisaren och en tvådagars resa till forskningsstationer i Uppland. Första dagen besökte vi Uppsala universitets limnologiska station vid Erken och andra dagen SLU:s kustlaboratorium i Öregrund samt biotestsjön vid Forsmarks kärnkraftverk. I juli gjordes en exkursion med vattenväxtstudier i en näringsrik och en näringsfattig sjö vid Torpa i norra Östergötland.

Fladdermöss har studerats med hjälp av detektor vid tre sammankomster i Ekenäs, Skyllberg och Herrfallsäng. Fladdermusdetektorn omformar fladdermössens för oss icke hörbara ljud till våglängder som våra öron kan uppfatta.

Föreningsmöten och exkursioner:

År 2012 blev den regnigaste sedan år 2000 (O-ringensommaren i Hallsberg). Det märktes också på flera av våra exkursioner där deltagarantalet påverkades negativt, och de som kom fick god användning av sina regnkläder.

Torsdagen 2 februari. *Vänermiljön, fåglarna och människan*

Thomas Landgren berättade och visade bilder på dagcentralen Knuten. 38 åhörare.

Måndag 5 mars. ÅRSMÖTE på dagcentralen Knuten i Hallsberg.

Förutom ordinarie förhandlingar berättade Arne Holmer till bilder om vandringar i Sveriges nordligaste hörn, vid Trerikrsröset och till vårt nordligaste fjäll Pältsan med den sällsynta laestadiusvallmon. 27 deltagare.

Lördag 17 mars. *Uggleexkursion.*

Som vanligt samlades vi först i klubbstugan i Herrfallsäng och bekantade oss med Stures inspelade läten av alla Sveriges ugglor. Sedan lyssnade vi i marsnatten ute i lövängen en stund och fick där igång flera hoande kattugglor från olika håll. Med hjälp av Stures lilla ljudanläggning sände vi ut ugglesång som uppfattades som rivaler och på så viss triggades hannarnas sång igång. Vi fortsatte i en liten bilkaravan bort mot Hälla och ned förbi Skogaholm och lyssnade in ytterligare minst en sjungande ugglor. Vid Sandviksbaden invid sjön Tisaren tändes en lägereld och vi njöt av kaffe, grillad korv mm. Femton deltagare. Ett bildreportage finns på hemsidan.

Söndag 1 april. *Utflykt till Igeln.*

Sjön Igeln mellan Hallsberg och Pålshöda är en liten fin idyll i landskapet. Från det

stadiga fågeltornet, byggt av Naturskyddsföreningen i Kumla, har man fin utsikt över den igenväxande sjön. Förutom några från Kumla deltog Sture Hermansson och Sven Nederman i exkursionen.

Tranorna trumpeted vid Igeln

Fredag 20 april. *Skarbysjön.*

En utdikad sjö i Viby besöktes tillsammans med Naturskyddsföreningen i Kumla. Fem deltagare.

Lördag 28 april. *Vårutflykt till naturreservatet i Trystorp.*

Det parkliknande naturreservatet med många gamla ekar och stort bestånd av lindar har gjorts mer lättillgängligt med jämna stigar för barnvagnar och rullstolsbundna. Om man vill uppleva vidsträckt mattor av miljoner vitsippor på våren så är Trystorp en av de bästa platserna.

Ingrid såg till att vi hittade dit och hem. Ca. 13 deltagare.

Lördag 12 maj. Broby äng

En vårvandring genom reservatet Broby äng. Vi hade bjudit in politiker i kommunen för att de skulle få bekanta sig med kommunens eget naturreservat som också var det första kommunala naturreservatet i länet. Beslutet togs av dåvarande miljö- och hälsoskyddsnämnden 1992. Nio deltagare, varav två kommunpolitiker.

Onsdag 23 maj. Velandasjön.

Vi besökte fågeltornet i denna mindre kända fågelsjö i Edsbergs socken i Lekebergs kommun. Förutom Kumlabor var det en deltagare från Hallsbergskretsen.

Fredag 25 maj Salamandrar i Tomta hagar, kvällsexkursion mellan klockan 20 och midnatt.

Denna punkt på vårt program organiserades av Hopajola och Länsstyrelsen och vi guidades av Kajsa Grebäck och Daniel Gustafson. Daniel som nyligen disputerat på större vattensalamander visade oss hur man

med enkla fällor kunde fånga djuren för närmare studier. Tomta hagar är en bra lokal för salamandrar. Små vattenfyllda sänkor, trappstegsvis, i sluttningen från slätten upp mot skogen i söder. Dammarna är fria från fisk, en förutsättning för att salamandrar ska leva i lugn och ro. Många deltagare, 27 stycken. Tyvärr avslutades salamanderstudierna lite bryskt av ett plötsligt åskväder med blixtar och tunga regndroppar. Ett bildreportage finns på hemsidan.

Lördag 26 maj. Vandring på Bergslagsleden, etapp 1, Kloten-Gillersklack 21 km.

Vandringen leddes av Inger Eriksson. En trevlig rapport från vandringen har lämnats i Anemonen, nr 2, 2012 av Lena Borg.

Lördag 2 juni. Skymossen.

Lagom till vårt besök på mossen fick vi beskedet att bolaget, som hade planer på att exploatera området, gett upp tankarna på torvbrytning. Vi kunde vandra ut på mossen och studera dess växtlighet och glädja oss åt att denna vilda natur får leva vidare

På svampexkursionen fann vi både röda och gula svampar

Kerstin och Inger i vårt stånd på marknaden

ostörd. Sture H. hade rekognoserat så vi hittade både ut på mossen och hem igen. Några deltagare klättrade upp på det stora flyttblocket Stora Byn och fick en fin utsikt över mossen. 10 deltagare.

Söndag 17 juni. *De vilda blommornas dag.*

Intresset var obefintligt, kanske på grund av regnet timmarna innan. Ingen deltagare.

Onsdag 20 juni. *Hällkistan m.fl. områden i Yxbult.*

Här finns planer på ett nytt kommunalt naturreservat. En liten pärla i området är en nyupptäckt äng med hundratalet ängsnycklar. Sven och Ingrid deltog i vandringen som leddes av Naturskydds-föreningen i Kumla.

Tisdag 26 juni. *Besök på nyanlagd våtmark i Fjigesta.*

Sture H., Sven och Ingrid deltog, förutom ett gäng från kumlakretsen.

Lördag 30 juni. *Träd i Hallsberg.*
Glädjande många deltagare. Sjutton personer följde Karl Gustaf när han vandrade runt i kvarteren invid Hembygdsgården i Hallsberg och berättade om olika träd och buskar.

Fredag 27 juli. *Kärnskogsmossen.*

Ett stort naturreservat i norra Östergötland på gränsen mot Närke. En mosse med stora orrspel på våren och häckande ljungpipare. Sture H. och Sven deltog från Hallsbergskretsen.

Lördag 4 augusti. *Ängens dag.*

Vi var åtta personer som vandrade runt i reservatet och röjde och bättrade på framkomligheten längs naturstigen. Naturligtvis lärde vi oss samtidigt mycket om svampar och mossor eftersom Sture Hermansson och Karl Gustaf Nilsson var med oss.

Lördag 15 september. *Svampexkursion.*

I år samlade vi svampar i Orkarebäckens naturreservat strax öster om Åmmeberg. Karl Gustaf Nilsson hjälpte oss som så många gånger förr med namnsättningen. Vi fick ihop 109 arter. Det var nio deltagare.

Lördag 29 september. *Stenön*

Vi var 12 personer som klafsade ut över Tärnmossen i hållande regn med sikte på Stenön, en blockrik holme med urskogslignande gammal barrskog, nyligen reservatsförklarad. Regnet öste ned så trots stövlar och regnkläder blev vi ganska blöta uppifrån och ned. Likväl blev det

Stenön besöktes i något ogynnsamt väder

en intressant naturupplevelse. Exkursionen leddes av Arne Holmer.

Onsdag 10 oktober. Studiebesök på Ruba Gummi AB

Vi fick se olika sätt att återanvända kasserade bildäck. Sven Nederman ordnade besöket och vi guidades runt av företagets ägare. 12 deltagare.

Tisdag 23 oktober. Studiebesök hos konstnären, fågeldoktorn mm, Staffan Ullström.

Vi gjorde ett kvällsbesök hos Staffan och hans fru Kristina i Gällersta. Staffan visade sin stora vackra ateljé och ute på gården berättade Kristina om djuren i voljärerna. En stor trafikskadad tjäder-tupp vilade upp sig i en av dem. Deras gästfrihet överrumplade oss. Vi bjöds in i deras hem och fick både kaffe och äpplekaka. De hade dock knappast räknat med att så många skulle komma. Vi var nämligen inte mindre än 32 besökare denna kväll, 19 från Hallsbergskretsen och 13 från Kumla. Staffan är uppenbarligen en intressant och populär person.

Söndag 28 oktober. Medlemmarnas bilder i Kantakrogen i Hallsbergs hembygdsgrd.

Traditionsenlig bildvisning av medlemmarna och servering av kaffe med bröd. Tretton deltagare.

Hallsbergsmarken. Fredagen den 5 oktober deltog vi med ett marknadsstånd på Hallsbergsmarken, en aktivitet i anslutning till Miljövänliga veckan. I år var temat miljövänlig konsumtion av fisk och skaldjur.

Medlemsantalet:

Senaste rapporten från rikskansliet angav 186 fullbetalande medlemmar (296 inräknat familjemedlemmar).

Ekonomi:

Beträffande ekonomin hänvisas till särskild berättelse.

Slutord:

Som framgår av redogörelsen ovan har vi i Hallsbergskretsen även i år haft många aktiviteter tillsammans med Naturskyddsföreningen i Kumla. Vi tackar dem för ett givande och trevligt samarbete och hoppas på ett fortsatt sådant.

Vi vill också framföra ett varmt tack till dagcentralen Knuten där vi fått vara vid möten av olika slag under året.

Slutligen vill vi tacka medlemmarna för visat förtroende och önskar föreningen fortsatt framgång i arbetet.

Karl Gustaf Nilsson belönades med Hallsbergs kommuns nyinstiftade miljöstipendium. När han intervjuades i NA betonade han bl.a. att man inte får vara hemmablind. Du kan följa med K G på en trädpromenad de 29 juni.

NATURRESERVAT I HALLSBERGS KOMMUN

Sture Hermansson

När myndigheterna inrättar ett naturreservat är det en del av arbetet för miljö kvalitetsmålet ”Ett rikt växt- och djurliv”. Reservaten ska säkerställa förekomsten av särskilt värdefulla miljöer och bidra till överlevnaden av hotade arter. De är också oftast särskilt bra som besöksmål i naturen för oss naturintresserade.

I slutet av augusti 2011 finns 215 naturreservat i Örebro län. Av dessa ligger 17 i vår kommun. 16 av dem har avsatts av länsstyrelsen och ett, Broby äng, av Hallsbergs kommun.

I detta nummer av Anemonen börjar vi en serie med presentationer av dessa reservat, med förhoppningen att du ska finna vägen till dem och bekanta dig med dem på nära håll.

Vi börjar med Norrängenbeståndet, ett av de mindre kända, som vi besöker på vår exkursion den 23 april. Tomta hagar och Oxaryggen har vi besökt förut, och lämpar sig särskilt bra för besök

under våren. Nalavibergs ekäng, med sin samling gamla ekar, passar för ett besök under olika årstider.

Vägbeskrivningar:

Så här kan du hitta till de reservat som presenteras i detta nummer. Tomta hagar: Tomta ligger knappt 2 km från Hallsbergs centrum. Där tar du av mot Tomta by, och efter 800 m till höger in mot byn och reservatet.

Oxaryggen ligger efter vägen mellan Brändåsen och Vallby. 1,5 km från Vallby eller 7,5 km från Brändåsen.

Nalavibergs ekäng: Parkera på parkeringen för Oxaryggen eller Broby äng. Efter en kort promenad når du Ekängen.

Norrängenbeståndet: Från Hallsberg åker du mot Åsbro. Åk in mot Blåberga. Efter 3,2 km går det en liten väg, med vägbom, mot norr. Längs den vägen återstår nu ca 1 km promenad.

Kandelabersvamp, en rödlistad art i Broby äng. Arten växer på liggande döda aspar. Med rationellt skogsbruk skulle Broby äng varit en tät ungskog av gran.

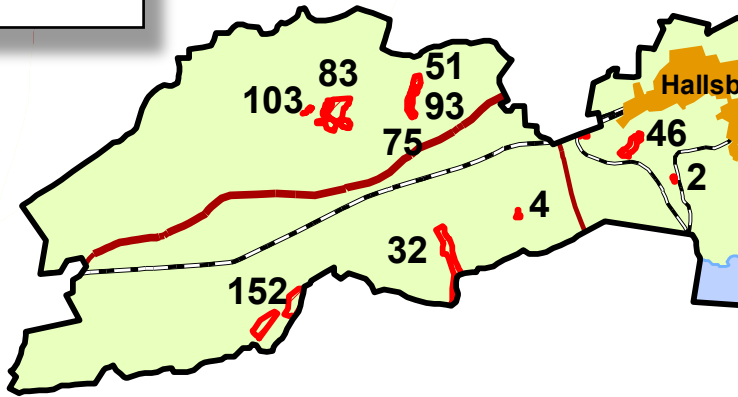
Salamanderexkursion i Tomta hagar. Dammarna här, med öppen mark runt om, är livsmiljö för bl.a. den rödlistade större vattensalamandern.

Naturresevat i Hallsbe

Kartan är hämtad från länsstyrelsens webbplats:
www.lansstyrelsen.se. Klicka vidare på skyddad natur och sevärd naturmiljöer. Här finns beskrivning till samtliga naturresevat i länet.

Naturresevat

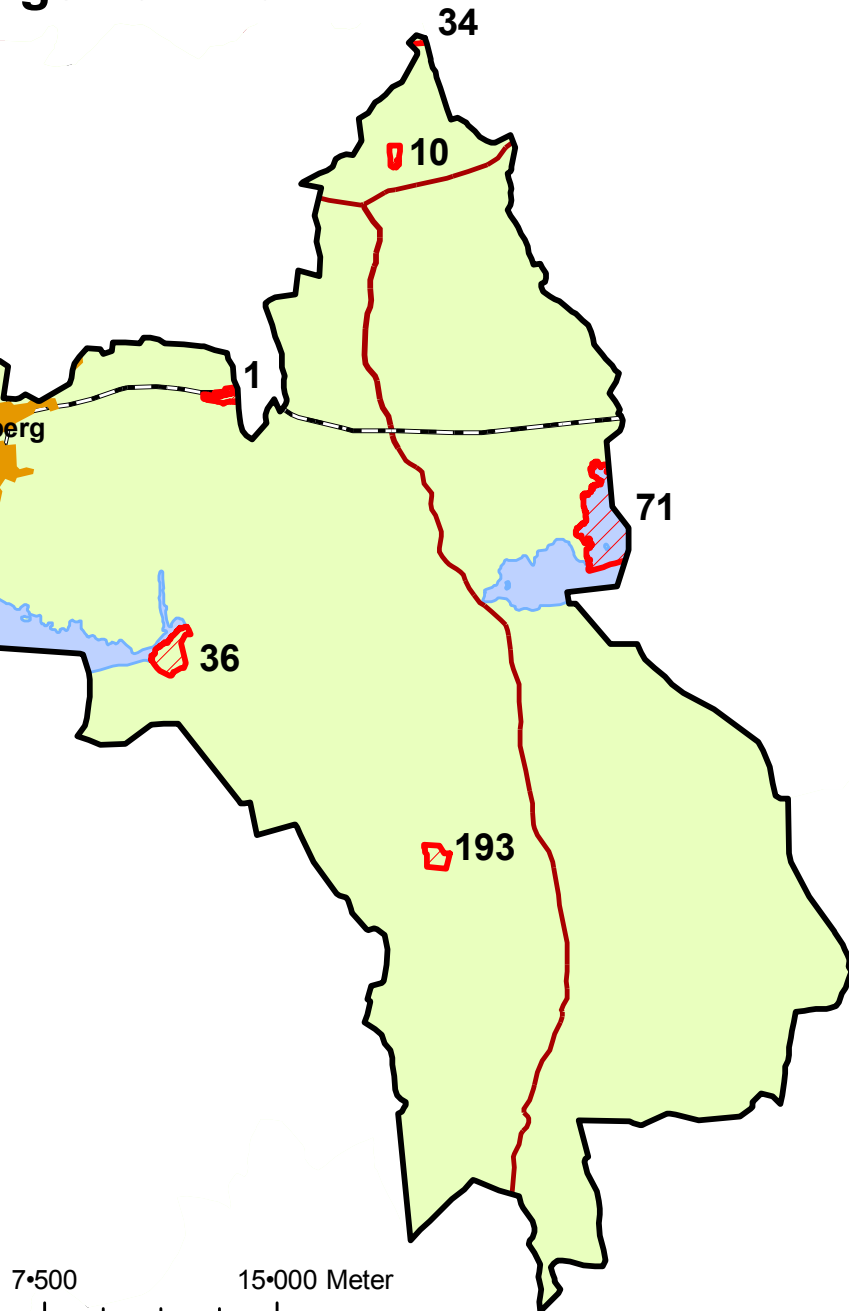

- 1 Herrfallsäng
- 2 Norrängenbeståndet
- 4 Lindhult
- 10 Sköllersta prästäng
- 32 Dovrasjödalen
- 34 Kvismaren
- 36 Skåle
- 46 Tomta hagar
- 51 Broby äng (kommunalt)
- 71 Sotterns skärgård
- 75 Oxaryggen
- 83 Geråsen
- 93 Nalavibergs ekäng
- 103 Stommens ekäng
- 152 Nygårdsvulkanens kalkbarrskog
- 193 Stenön

0 3·750

Länsstyrelsen 2

rgs kommun

7-500 15-000 Meter

Norrängenbeståndet

Vår mest okända urskog ligger bara 3,5 km fågelvägen från Hallsbergs station. I ravinen där Mjölbybanan går in i skogen sydväst om Hallsberg. Den kom till genom att några områden på allmänningarna utsågs till masteskogsområden för den svenska flottans bruk under stormaktstiden på 1600-talet. Furorna vid Norrängen växte sig långa, men blev aldrig fartygsmaster och 1934 fredades området som naturminnesmärke.

Efter att skogen stått orörd i många år står en del träd som kunde blivit fartygsmaster fortfarande höga och ståtliga medan andra har fallit och ligger kvar på marken medan de långsamt återgår till kretsloppet. Området är inte stort, ca 1,5 ha, men genom sitt läge i den fuktiga ravinen har den en rik flora av mossor och svampar.

En fura som kunde blivit mast på ett av flottans fartyg

En barnkull av någon skal bagge har växt upp på denna cm-tjocka döda gren.

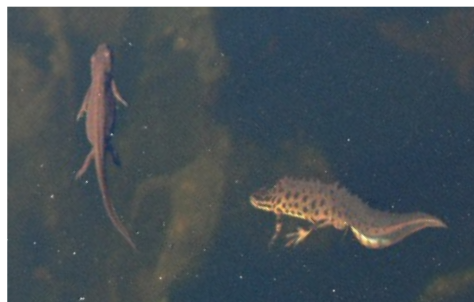
Tomta hagar

Det rika växt- och djurlivet i Tomta hagar söker sina orsaker långt tillbaka i tiden. Körbärsträden trivs i jorden som bildats av de sedimentära bergarter som bildades för ca 500 miljoner år sedan. Varje år blommar de rikligt i slutningen. Se bilden nedan.

När landet höjde sig ur den sjö som låg över Närke efter istiden bildades strandvallar på olika nivåer, vilka nu ligger som fördämningar för de grunda fiskfria dammarna där grodor och salamandrar leker på våren. På lite högre höjd i slutningen ger det grova gruset och stenarna från klapperstensstränderna goda övervintringsmöjligheter för ormar och ödlor.

En huggorm solar sig på vägen förbi hagarna.

En hane av mindre vattensalamander följer efter en hona. I Tomta hagar finns också den större vattensalamandern

I denna damm leker två salamanderarter, åkergroda, vanlig groda och padda

En del av hanarna av åkergroda blir blå vid lektiden på våren.

Oxaryggen

Tre naturreservat ligger i rad på en stor drumlin i Viby. Oxaryggen tar upp den södra änden medan Nalavibergs ekäng och Broby äng ligger efter varandra norr om Oxaryggen.

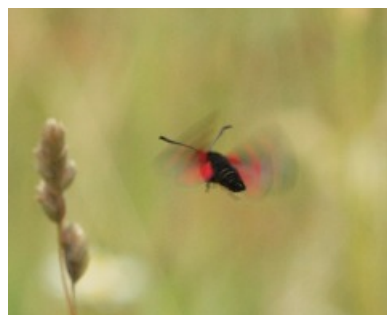
Drumlinen är strömlinjeformad, ganska låga, kullar som modellerades fram av inlandsisen i istidens slutskede för ca 10000 år sedan. På grund av den torra och ofta steniga marken har de i århundraden använts till betes- och ängsmarker eller att bygga husen på. Oxaryggen sköts med slåtter fram på sommaren och här finns ett fint sortiment av ängsblommor för torra marker. På våren följs vitsippsblomningen av gullivor och under sommaren kommer brudbröd, åkervädd, rödklint m.fl. Detta också en av de säkraste platserna för den vackra bastardsvärmaren. Sök den när åkervädden börjat blomma.

En stilla majkväll när solen sänker sig över det gamla odlingslandskapet och gullivorna blommor, då avnjuter man gärna kvällskaffet på Oxaryggen.

Bastardsvärmaren finner man ofta bland åkerväddens blommor

En dag med gynnsam vind söker bastardsvärmaren en partner

Brudbrödet pryder marken fram på sommaren.

Nalavibergs ekäng

Det är ekarna, och alla som lever på och i dem, som är ekängens rikedom. På 1930-talet var de på väg att avverkas för att förbättra betet, men köptes in till naturvården och fridlystes som naturminnesmärken. Sedan området blivit naturreservat går det åter betesdjur här, men nu för att hålla öppet mellan ekarna.

Eken är den art i Sverige som är värd för flest andra arter. Mossor och lavar som växer på den grova barken utan att ta näring från det levande trädet, svampar som lever på döda grenar eller i den levande veden, och insekter som borrar sig fram i och under bark och ved.

Gamla ekar är alltid ihåliga och efter allt arbete av svampar och insekter fylls en stor del av deras inre med en brun massa mer eller mindre nedbrutna rester av ved och allt annat som levat här. Denna massa kallas mulm och är livsmiljön för många insekter.

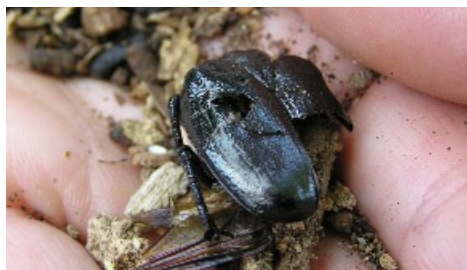
I Nalaviberg har påträffats 24 mer eller mindre hotade skalbaggsarter. Den mest kända av dem är läderbaggen som lever hela sitt liv i ekarnas mulm, både som larv och fullbildad, utom när den svärmar en varm augustikväll och flyger till en ek kanske hundra meter bort.

Inuti den gapande ekstubben finns fortfarande mulm. En ek är värdefull för många arter långt efter sin död.

Det är ca 80 år sedan de fridlysta ekarna märktes ut med metallmärken. Under märket har en svavelticka växt ut, men de yttre delarna på denna har betats av en nitisk kviga som jobbar med att hålla fritt mellan ekarna.

Läderbaggen är svår att få syn på när den lever inne i mulmen i en ek. Här är de döda resterna av en bagge. Men om du tittar in i en hålighet i en ek och ser fullt med "råttlortar" är det nog läderbaggens (larvernas) avföring du hittat.

FENOLOGI

Våra medlemmar Ingrid och Arne har blivit fenologivaktare. Det betyder att de rapporterar till fenologiportalen när hasseln blommar och andra utvalda händelser i naturen.

Man kan gå in och följa deras, och andras rapporter på internet. Läs deras introduktion nedan.

The screenshot shows the website blommar.nu, which is a platform for reporting nature events. The header includes the site name and navigation links like 'hem', 'om oss', 'rapporter', 'vård', 'läsa & förklara', 'kontakta oss', 'logga in', and 'fakta'. Below the header are four images of trees in different stages of bloom. The main content area is divided into several sections: 'Välja' with a list of events like 'Hasseln blommar 2012/2013', 'Alnarna blommar 2012', etc.; 'Rapportera om naturens kalender!' with instructions on how to report; 'Vi behöver dig!' with a call to action; 'Svenska fenologivaktare' with logos of participating organizations like SLLU, SMHI, and RUS; and 'Använd 3-talstov 2012' with a map of Sweden showing reporting locations marked with blue pins.

En rolig aktivitet på vårkanten

Det är många som brukar ”anteckna vårtecken” – men bara för sig själv. Rapportera till BLOMMAR.nu (<http://www.blommar.nu/>) så ger du vetenskapen ett handtag. Det är mycket lätt. Alla rapporter tas tackesamt emot, men för att vara riktigt värdefulla gäller att inte jaga efter det allra första tecknet på våren, inte titta invid en varm solstekt husvägg, inte anteckna den allra första blåsippan. Det finns några enkla regler att följa. T.ex.

Blomning startar när 10-20 blommor (kronbladen) öppnats så mycket att du kan se in i blomman.

Hos vindpollinerade växter (hassel, björk, al etc.) skakar du hängen och om det 'ryker ut' pollen har

dessas börjat blomma. Kika i manualen så blir du proffsigare.

Gå in på blommar.nu, logga in och sedan in på registrera dig och du är strax ett halvproffs på fenologi.

/ Ingrid och Arne

Lövsprickningen på denna björk rapporterades för ett par dagar sedan, när bladen kommit ut ur knoppen, men var så små att man ännu inte såg något skaft.

UR PROGRAMMET

Vårt program i år är världsomspännande. Vi börjar med bilder från södra halvklotet den 12 februari. Arne visar bilder och berättar från Sydamerika och Antarktis. På årsmötet blir det bilder från närmaste håll, Tripphult.

I vårt minsta reservat, Norrängenbeståndet, kan du få se en av Sveriges minsta mossor, som du behöver lupp för att se. Vi gör också ett par resor i länet, till Östnärke med backsippor som huvudnummer och till Hällefors-trakten med smålom och guckusko.

Du som var med, eller du som missade, trädvandringen i Hallsberg förra sommaren kan följa med den 29 juni i år. Den här gången blir det på södra sidan järnvägen med utgångspunkt från Långängskolan.

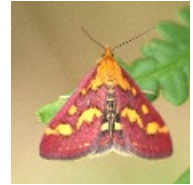
Eller varför inte en trädgård med gamla kulturväxter och ett kanske okänt naturreservat: Sinnenas gård och Råå uddar, eller ...

Se hela programmet på sid 21-23

En nationalpark i södra Chile

Ett purpurmott i Tripphult. Vingens längd är ca 9 mm

Länets rikaste guckuskolokal: Björskogsnäsa.

Skuggstjämmossa i Norrängsreservatet

Länets rikaste backsippelokal: Egbyåsen

Mer information via E-post!

Om du vill du vara informerad, och få

- Påminnelse om aktiviteter,
- Nya aktiviteter som vi inte kunde få med i Anemonen T.ex närmare information om våra studiecirklar.
- Meddelande om någon aktivitet måste flyttas till ny datum eller tid.

Anmäl din e-postadress till sture@sturehermansson.se

Du hälsas välkommen till

Årsmöte

i Hallsbergs Naturskyddsförening
Tisdag 12 mars kl. 19.00
i Dagcentralen Knuten, Hallsberg

Program:

Sedvanliga årsmötesförhandlingar

Sture Hermansson

berättar och visar bilder från Tripphultsområdet
- Rik natur på nära håll.

Varmt välkomna!
Kaffe serveras
Ta gärna med intresserade vänner
Styrelsen

PROGRAM 2013

Tisdag 12 februari	Sydamerika och Antarktis Arne visar bilder och berättar från en resa till andra sidan jordklotet <i>Dagcentralen Knuten Hallsberg kl. 19.00</i> <i>Ansvarig: Arne 0582-40758</i>
Tisdag 12 mars	Årsmöte Efter årsmötet visar Sture bilder från Tripphult - Rik natur på nära håll. <i>Dagcentralen Knuten, Hallsberg kl. 19.00</i> <i>Ansvarig: Ingela 0582-16153</i>
Lördag 16 mars	Ugglekväll Vi samlas i stugan i Herrfallsäng och fikar och lyssnar till inspelade ugglor. Sedan fortsätter vi med att försöka lyssna till levande ugglor i naturen. Kvällen avslutas med korvgrillning runt en brasa någonstans. <i>Samling vid Konsum Hallsberg kl. 18.00 eller Herrfallsäng kl. 18.30</i> <i>Ansvarig: Arne 0582-40758, Sture 0582-13587</i>
Lördag 6 april	Igeln Fågelsjön i barrskogen mellan Skogaholm och Pålsboda <i>Avresa Konsum Hallsberg kl. 08.00</i> <i>Ansvarig: Sture 0582-13587</i>
Lördag 13 april	Hultsjön runt <i>Avresa Konsum Hallsberg kl. 09.00</i> <i>Ansvarig: Åke Teljå 019-57 89 62 Sture 0582-13587</i>
Tisdag 23 april	Norrängsreservatet <i>Avresa Konsum Hallsberg kl. 18.00</i> <i>Ansvarig: Sture 0582-13587</i>
Lördag 27 april	Egbyåsen. Länets rikaste bestånd av backsippor. Vi gör en resa i Östernärkes natur. Förutom Egbyåsen hoppas vi hinna med Nämndemansbacken, Engelbrektsholmen m.fl. intressanta platser. <i>Avresa Konsum Hallsberg 09.00</i> <i>Ansvarig: Sture 0582-13587</i>
Torsdag 9 maj	Vårvandring i Säbylund <i>Avresa Konsum Hallsberg kl. 05.45</i> <i>Ansvarig Sture 0582-13587</i>

PROGRAM 2013

Tisdag 21 maj	Västkärr och Tångeråsa kyrka "Gökafton" i Västkärr - rik fågellokal i kanten av Skagershultamossen. <i>Avresa Konsum Hallsberg kl. 18.30</i> <i>Ansvarig: Ingrid tel. 0582-71037</i>
Lördag 25 maj	Vandring på Bergslagsleden Svartå herrgård - Ramundeboda 19 km <i>Avresa Konsum Hallsberg kl. 08.00</i> <i>Ansvarig: Inger 0582-13075</i>
Lördag 8 juni	Knuthöjdsmossen och Björskogsån Smålommarna i höljorna på Knuthöjdsmossen och guckuskon i Björskogsån m.m. <i>Avresa Konsum Hallsberg kl. 08.00</i> <i>Ansvarig Ingela 0582-16153</i>
Lördag 29 juni	Trädvandring i Hallsberg <i>Samling Långängskolans parkering kl. 09.00</i> <i>Ansvarig: Karl Gustaf tel. 0582-50440</i>
Lördag 27 juli	Sinnenas gård och Råå uddar På Sinnenas gård kan du se gamla kulturväxter medan Råå uddar är vild natur vid Vättern. <i>Avresa Konsum Hallsberg kl. 09.00</i> <i>Ansvariga Ingalill Teljä 019-57 89 62</i>
Lördag 3 augusti	Ängens dag Vi ser över ängen och vidtar åtgärder som behövs med liar, räfsor och slätterbalk. <i>Samling vid Konsum Hallsberg kl. 9.00 eller i Broby äng kl. 9.30</i> <i>Ansvarig: Sture 0582-13587</i>
Fredag 9 augusti	Fladdermöss och Solceller i Viby Vi besöker en anläggning med solceller innan vi letar fladdermöss med vår ultraljudsdetektor. <i>Avfärd Konsum Hallsberg 18.00</i> <i>Ansvarig: Sture 0582-13587</i>
Lördag 14 september	Svampexkursion <i>Avresa kl. 9.00 från Konsum Hallsberg. Därifrån åker vi till lämplig svamplokal.</i> <i>Ansvarig: Karl Gustaf tel. 0582-50440</i>

PROGRAM 2013

Vi är en krets av
 Naturskyddsföreningen

Lördag 28 september	Tranor och gäss vid Kvismaren Tusentals tranor och gäss rastar vid Kvismaren på hösten. Vi beundrar skådespelet när de flyger in till nattvistet. <i>Avfärd Konsum Hallsberg kl. 17.00. Q8 i Pålshoda kl. 17.30</i> <i>Ansvarig: Arne 0582-40758</i>
Lördag 5 oktober	Diamantberget och Brevengången I Svennevad-Hjortkvarntrakten finns platser med udda geologiskt ursprung. <i>Avfärd Konsum Hallsberg kl. 09.00</i> <i>Ansvarig: Sture 0582-13587</i>
Söndag 17 november	Medlemmarnas bilder Vi kopplar av med fika och några bilder från året som gått. <i>Kantakrogen Hallsbergs hembygdsgård kl. 17.00</i> <i>Ansvarig: Ingela tel. 0582-16153</i>

Studiecirklar

Vi planerar två studiecirklar under året.

Den ena har tema vatten. Två av utflykterna i årets program, Norrängenbeståndet och Hultsjön runt ingår. Dessutom är en utflykt bestämd till söndag 30 juni då det blir en resa efter Nyköpingsån

Den andra studiecirkeln handlar om gnagare, där vi tar upp det sökande som vi avbröt förra året då det visade sig var ett mycket dåligt gnagarår.

Anmäl dig till Sture tel 0582-13587 eller e-post sture@sturehermansson.se

Våra vänner i Kumla har också ett intressant program.
www.naturskyddsforeningen.se/kumla

OBS! Vi måste göra programmet månader i förväg.
Det har hänt att vi har varit tvungna att ändra efter att Anemonen kommit ut.
Kontrollera med vår hemsida eller ansvarig för aktiviteten.
www.naturskyddsforeningen.se/hallsberg

Studie
främjandet

Våra arrangemang
sker i samarbete med
Studieförbundet

Pingviner i Hallsberg? Se sidan 2!